

Warszawa, 19 października 2021 r.

Marcin Zieliński, ekonomista FOR

**Komunikat FOR 35/2021:
Polski system podatkowy – jest bardzo źle,
ale po tzw. Polskim Ładzie może być gorzej**

Synteza:

- W najnowszej edycji International Tax Competitiveness Index Polska zajęła przedostatnie miejsce na 37 krajów OECD. W sporządzanym przez amerykańską Tax Foundation międzynarodowym rankingu konkurencyjności systemów podatkowych gorszy wynik osiągnęły tylko Włochy. Polska utrzymała miejsce z ubiegłego roku i jest o trzy pozycje niżej niż dwa lata temu.
- Indeks mierzy jakość systemu podatkowego w pięciu obszarach: opodatkowania osób prawnych, opodatkowania osób fizycznych, opodatkowania konsumpcji, opodatkowania majątku oraz reguł opodatkowania działalności transgranicznej. Bierze przy tym pod uwagę nie tylko samą wysokość stawek (konkurencyjność), lecz także skomplikowanie związane z licznymi preferencjami i wyjątkami (neutralność).
- Największym problemem polskiego systemu podatkowego okazuje się skomplikowanie. Słabo też Polska wypada pod względem bazy podatkowej dla opodatkowania konsumpcji, co wiąże się z istnieniem szerokiego wachlarza obniżonych stawek VAT.
- Indeks nie uwzględnia aspektu, który dla polskich podatników jest szczególnie dotkliwy – zmienności przepisów i niepewności związanej z ich uchwalaniem. Przepisy podatkowe są w Polsce co chwilę modyfikowane, co oficjalnie często ma służyć „łataniu” luk. Co gorsza, w ostatnich latach niechlubną tradycją stały się prace pod koniec roku kalendarzowego nad zmianami podatkowo-składkowymi, które miałyby obowiązywać od 1 stycznia roku kolejnego.
- Tę niepewność dodatkowo zwiększają teraz prace nad ustawą podatkową tzw. Polskiego Ładu, która nie odpowiada wcale na wskazaną przez Tax Foundation bolączkę polskiego systemu podatkowego – nadmierne skomplikowanie. Licząca prawie 260 stron nowelizacja ustawy nie sprawia bynajmniej wrażenia nieskomplikowanej, na co wskazują doradcy podatkowi i specjaliści od prawa podatkowego.

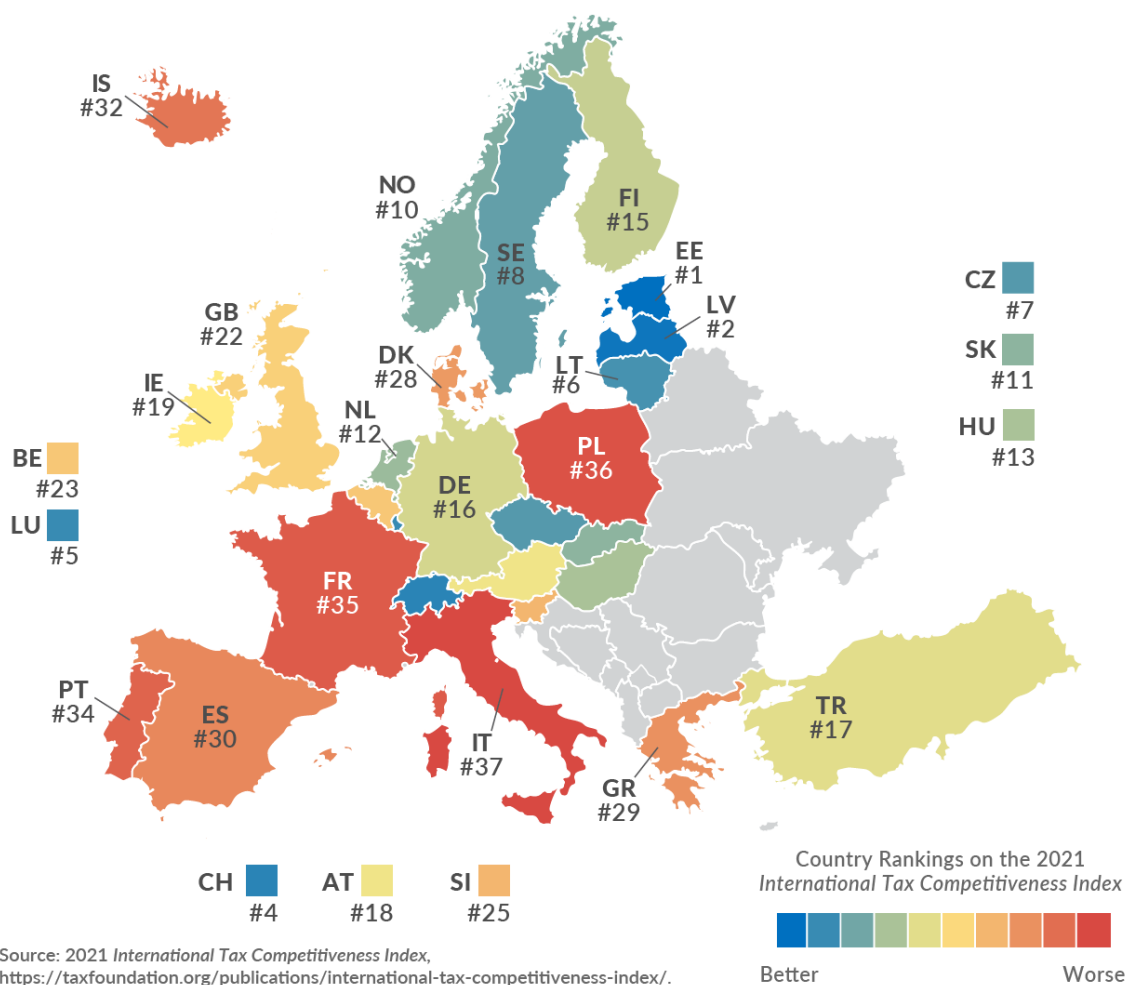
Jak zauważają autorzy rankingu International Tax Competitiveness Index, system podatkowy ma istotny wpływ na wzrost gospodarczy kraju. Dobrze zaprojektowany system podatkowy pozwala podatnikom łatwo obliczać i płacić należne daniny oraz zapewnia środki na sfinansowanie wydatków publicznych. Z kolei zły system podatkowy jest uciążliwy dla podatników oraz zniechęca ich do produktywnych działalności, czyli pracy i inwestowania. Autorzy rankingu jakość systemu podatkowego oceniają przez pryzmat dwóch aspektów:

- konkurencyjności (wysokości krańcowych stawek podatkowych) – jeśli następna zarobiona jednostka jest obłożona wyższą stawką podatkową, zmniejsza to motywację podatnika do pracy czy inwestowania.
- neutralności – neutralny system podatkowy to taki, który w możliwie ograniczony sposób zaburza decyzje podmiotów gospodarczych, np. premiując konsumpcję zamiast oszczędzania albo inwestycje w jedne sektory kosztem innych.

Autorzy opracowali indeks oceniający konkurencyjność poszczególnych systemów podatkowych oparty o 16 subindeksów w pięciu obszarach: opodatkowania osób prawnych, opodatkowania osób fizycznych, opodatkowania konsumpcji, opodatkowania majątku oraz reguł opodatkowania działalności transgranicznej. Na mapie pokazano wyniki należących do OECD krajów Europy.

Cały raport jest dostępny na stronach: <http://tax-competition.org/> oraz <https://taxfoundation.org/publications/international-tax-competitiveness-index/>.

European OECD Country Rankings on the 2021 International Tax Competitiveness Index

W najnowszej edycji International Tax Competitiveness Index Polska zajęła przedostatnie miejsce na 37 krajów OECD. W sporządzanym przez amerykańską Tax Foundation międzynarodowym rankingu konkurencyjności systemów podatkowych gorszy wynik osiągnęły tylko Włochy, a pierwszą pozycję – po raz ósmy z rzędu – zajęła Estonia. Polska utrzymała miejsce z ubiegłego roku i jest o trzy pozycje niżej niż dwa lata temu.

Piętą achillesową polskiego systemu podatkowego okazuje się skomplikowanie. O ile za samą wysokość klina w przypadku opodatkowania osób prawnych i fizycznych Polska zajęła odpowiednio piątą i szóstą pozycję (relatywnie słabo wypadając za to w przypadku opodatkowania konsumpcji – 28. miejsce), o tyle pod względem skomplikowania jej miejsca to: 28. (opodatkowanie osób prawnych), 30. (opodatkowanie osób fizycznych) oraz 37. (opodatkowanie konsumpcji). Słabo też Polska wypada pod względem bazy podatkowej dla opodatkowania konsumpcji, co wiąże się z istnieniem szerokiego wachlarza obniżonych stawek VAT. Poniższa tabela przedstawia pozycję Polski według poszczególnych kryteriów. Na czerwono zaznaczono kryteria dotyczące skomplikowania i zakresu wyjątków.

Tabela. Miejsce Polski w międzynarodowym indeksie konkurencyjności systemów podatkowych

(ranking uwzględnia 37 krajów OECD)

łączna konkurencyjność systemu podatkowego	36
I. opodatkowanie osób prawnych (CIT)	14
1. wysokość stawek	5
2. możliwości odliczania kosztów uzyskania przychodu	14
3. zachęty/skomplikowanie	28
II. opodatkowanie osób fizycznych (PIT, składki)	12
4. wysokość stawek	6
5. skomplikowanie	30
6. opodatkowanie zysków kapitałowych i dywidend	16
III. opodatkowanie konsumpcji (VAT)	37
7. wysokość stawek	28
8. baza podatkowa	34
9. skomplikowanie	37
IV. opodatkowanie majątku	31
10. opodatkowanie nieruchomości	26
11. opodatkowanie stanu posiadania i nieodpłatnego przeniesienia majątku	10
12. opodatkowanie kapitału i transakcji	36
V. reguły opodatkowania działalności transgranicznej	29
13. zwolnienie zagranicznych dywidend i zysków kapitałowych	33
14. opodatkowanie u źródła	19
15. umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania	15
16. przepisy o przeciwdziałaniu unikania opodatkowania	25

Liczne wyjątki i preferencje mają konsekwencje dwojakiego rodzaju. Po pierwsze, komplikują system podatkowy, sprawiając, że staje się on czasochłonny i uciążliwy dla podatników. Po drugie, duże różnice w opodatkowaniu sprawiają, że przedsiębiorcy zamiast na tworzeniu towarów i usług, które będą chcieli kupić konsumenci, skupiają się na szukaniu korzystnych rozwiązań podatkowych.

Indeks niestety nie uwzględnia też jeszcze jednego aspektu, który dla polskich podatników jest szczególnie dotkliwy – zmienności przepisów i niepewności związanej z ich uchwalaniem. Przepisy podatkowe są co chwilę modyfikowane, co oficjalnie często ma służyć „łataniu” luk, które są pochodną skomplikowania systemu – podobne czynności są różnie opodatkowane, więc firmy szukają nowych luk, żeby płacić niższe daniny, a władza stara się te luki zamykać. Proces ten, jeśli system podatkowy nie zostanie uproszczony, może trwać bez końca. Co gorsza, w ostatnich latach niechlubną tradycją stało się pracowanie nad zmianami podatkowo-składkowymi, które miałyby obowiązywać od 1 stycznia roku kolejnego, pod koniec roku kalendarzowego. Np. w połowie listopada 2019 roku wciąż nie było wiadomo, czy zostanie zniesiony albo zmieniony limit trzydziestokrotności podstawy wymiaru składek emerytalno-rentowych. Jesienią ubiegłego roku Sejm pracował nad dodatkowym opodatkowaniem spółek komandytowych. Organizacja Grant Thornton w najnowszym raporcie poświęconym stabilności otoczenia prawnego w polskiej gospodarce zauważa, że „już 50 proc. ustaw [podatkowych] przyjmowanych jest z *vacatio legis* krótszym niż ustawowe 14 dni, a 21 proc. rozporządzeń wchodzi w życie z dniem publikacji”¹.

Rządzący wciąż pozostają głusi na głosy ze strony organizacji pozarządowych i środowisk przedsiębiorców. Prace nad przepisami podatkowymi w ramach tzw. Polskiego Ładu – najnowszej propagandowej wydumuszki rządu PiS – są prowadzone według tego samego patologicznego schematu co zmiany wspomniane powyżej. O ile jednak nowelizacje z lat ubiegłych dotyczyły stosunkowo wąskich grup, o tyle tzw. Polski Ład dotknie wszystkich podatników, którzy wciąż do końca nie wiedzą, co przyniosą kolejne miesiące, tym bardziej, że sam tzw. Polski Ład tworzy w finansach publicznych ubytki, które rząd będzie uzupełniał podniesieniem albo wprowadzeniem innych danin – ostatnim pomysłem jest podniesienie akcyzy.

Tzw. Polski Ład nie odpowiada też na wspomniane na początku artykułu skomplikowanie, z powodu którego Polska zajęła dopiero przedostatnie miejsce w rankingu Tax Foundation. Licząca prawie 260 stron ustawa o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw nie sprawia bynajmniej wrażenia nieskomplikowanej, na co wskazują doradcy podatkowi i specjaliści od prawa podatkowego.

¹ <https://grantthornton.pl/wp-content/uploads/2021/03/Barometr-prawa-2021-RAPORT-Grant-Thornton-04-03-2021-1.pdf>.

Forum Obywatelskiego Rozwoju

FOR zostało założone w 2007 roku przez prof. Leszka Balcerowicza, aby skutecznie chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym. Naszym celem jest zmiana świadomości Polaków oraz obowiązuje i planowanego prawa w kierunku wolnościowym.

FOR realizuje swoje cele poprzez organizację debat oraz publikację raportów i analiz podejmujących ważne tematy społeczno-gospodarcze, a w szczególności: stan finansów publicznych, sytuację na rynku pracy, wolność gospodarczą, wymiar sprawiedliwości i tworzenie prawa. Z inicjatywy FOR w centrum Warszawy i w Internecie został uruchomiony licznik długu publicznego, który zwraca uwagę na problem rosnącego zadłużenia państwa. Działania FOR to także projekty z zakresu edukacji ekonomicznej oraz udział w kampaniach na rzecz zwiększania frekwencji wyborczej.

Wspieraj nas!

Zdrowy rozsądek oraz wolnościowy punkt widzenia nie obronią się same. Potrzebują zaplanowanego, wytężonego, skutecznego wysiłku oraz Twojego wsparcia.

Jeśli jest Ci bliski porządek społeczny szanujący wolność i obawiasz się nierozsądnych decyzji polityków udających na Twój koszt Świętych Mikołajów, wesprzyj finansowo nasze działania.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

W sprawie darowizn możesz się skontaktować z:

Patrycja Satora, dyrektor ds. rozwoju FOR

tel. 500 494 173

e-mail: patrycja.satora@for.org.pl

Już dziś pomóż nam chronić wolność – obdarz nas swoim wsparciem i zaufaniem.

KONTAKT DO AUTORA

Marcin Zieliński

Ekonomista FOR

e-mail: marcin.zielinski@for.org.pl

Twitter: [@MA_Zielinski](https://twitter.com/MA_Zielinski)

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju – FOR

ul. Ignacego Krasickiego 9A • 02-628 Warszawa • tel. 22 628 85 11

e-mail: info@for.org.pl • www.for.org.pl

[f](https://www.facebook.com/FundacjaFOR)/FundacjaFOR • [@FundacjaFOR](https://twitter.com/FundacjaFOR) • [in](https://www.linkedin.com/company/forum-obywatelskiego-rozwoju)/forum-obywatelskiego-rozwoju